

LÝ LUẬN VỀ PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG GIAO TIẾP CHO HỌC SINH LỚP 3 THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM

Lê Thị Kim Chi

Đại học Trà Vinh

Email: lechi27032005@gmail.com

Tóm tắt: Bài báo hệ thống hóa cơ sở lý luận về phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm trong bối cảnh thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Kết quả nghiên cứu làm rõ tính tất yếu của việc phát triển kỹ năng giao tiếp ở lứa tuổi 8-9 giai đoạn chuyển biến quan trọng về nhận thức và nhu cầu mở rộng mối quan hệ xã hội. Trên cơ sở làm rõ khái niệm kỹ năng giao tiếp và mục tiêu giáo dục, nghiên cứu đề xuất hệ thống 8 nguyên tắc sư phạm cốt lõi, cùng 4 mạch nội dung tích hợp (hướng vào bản thân, hướng đến xã hội, hướng đến tự nhiên/cộng đồng và định hướng nghề nghiệp). Đồng thời, bài báo tổng hợp các phương pháp và hình thức tổ chức trải nghiệm đa dạng (diễn đàn, sân khấu tương tác, sự kiện, chiến dịch...) và phân tích các yếu tố khách quan, chủ quan ảnh hưởng đến quá trình giáo dục.

Từ khóa: Kỹ năng giao tiếp; Hoạt động trải nghiệm; Học sinh lớp 3; Giáo dục tiểu học.

THEORETICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS FOR THIRD-GRADE STUDENTS THROUGH EXPERIENTIAL ACTIVITIES

Abstract: This article systematizes the theoretical foundations for developing communication skills in third-grade students through experiential activities within the context of implementing Vietnam's 2018 General Education Curriculum. The study clarifies the importance of communication skill development among students aged 8–9, a significant stage in their cognitive and social development. Based on an analysis of the concept of communication skills and relevant educational objectives, the study identifies eight core pedagogical principles and four major content strands. It also synthesizes appropriate methods and forms of experiential activity organization, including forums, interactive theater, events, and campaigns, and examines the factors influencing the development of students' communication skills. The findings provide a theoretical basis for designing and organizing experiential activities aimed at developing communication skills in third-grade students.

Keywords: Communication skills; Experiential activities; 3rd grade students; Primary education.

Nhận bài: 18/08/2026

Phản biện: 18/09/2026

Duyệt đăng: 21/09/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 xác định giao tiếp và hợp tác là một trong những năng lực chung cốt lõi cần hình thành ở học sinh (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018). Đối với học sinh lớp 3, kỹ năng giao tiếp có vai trò quan trọng trong việc giúp các em tự tin, biết lắng nghe, điều chỉnh cảm xúc và xây dựng các mối quan hệ phù hợp (Nguyễn Trọng Lăng và Nguyễn Thị Thúy, 2023).

Hoạt động trải nghiệm tạo điều kiện để học sinh tham gia các tình huống thực tiễn, qua đó vận dụng kiến thức, rèn luyện cách ứng xử và hình thành kỹ năng giao tiếp. Tuy nhiên, việc tổ chức hoạt động trải nghiệm nhằm phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học vẫn cần có cơ sở lý luận rõ ràng và hệ thống. Vì vậy, nghiên cứu lý luận về phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua hoạt động trải nghiệm có ý nghĩa trong việc định hướng giáo viên thiết kế và tổ chức các hoạt động giáo dục phù hợp.

II. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu sử dụng phương pháp thu thập, phân tích, tổng hợp và hệ thống hóa các tài liệu, công trình nghiên cứu trong và ngoài nước liên quan đến kỹ năng giao tiếp và hoạt động trải nghiệm. Trên cơ sở đó, nghiên cứu xây dựng khung lý luận về phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm, làm cơ sở định hướng cho việc đề xuất các biện pháp giáo dục phù hợp.

III. NỘI DUNG

3.1. Một số khái niệm

Khái niệm kỹ năng giao tiếp theo góc nhìn giáo dục học và tâm lý học sư phạm được xác định là cơ sở lý luận nền tảng cho việc triển khai các nghiên cứu thực tiễn. Theo Nguyễn Trọng Lăng và Nguyễn Thị Thúy (2023), kỹ năng giao tiếp là khả năng vận dụng một cách có hiệu quả các tri thức, kinh nghiệm, phương tiện ngôn ngữ và phi ngôn ngữ vào quá trình tương tác, tiếp xúc giữa các chủ thể, nhằm đạt được mục đích giao tiếp đề ra trong những hoàn cảnh và điều kiện cụ thể.

Phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm là quá trình thiết kế, định hướng và vận dụng các giải pháp, hình thức tổ chức hoạt động thực tiễn tại trường tiểu học, qua đó tạo cơ hội cho học sinh 8 - 9 tuổi huy động kiến thức, cảm xúc để tương tác, giao lưu, rèn luyện các hành vi ngôn ngữ và phi ngôn ngữ nhằm nâng cao năng lực nhận biết tâm lý đối tác, điều chỉnh bản thân và giải quyết hiệu quả các tình huống giao tiếp trong học tập cũng như đời sống hằng ngày.

3.2. Tầm quan trọng của việc phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm

Trong bối cảnh Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 chuyển trọng tâm từ trang bị kiến thức sang phát triển phẩm chất và năng lực, giao tiếp và hợp tác được xác định là một trong những năng lực chung cốt lõi của học sinh (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018). Ở cấp tiểu học, kỹ năng giao tiếp không chỉ bao gồm khả năng truyền đạt thông tin mà còn thể hiện ở sự tự tin, lắng nghe, điều chỉnh cảm xúc, ứng xử phù hợp và giải quyết các tình huống trong quan hệ với người khác.

Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục bắt buộc, tạo điều kiện để học sinh vận dụng kiến thức, kỹ năng vào các tình huống thực tiễn và hình thành kinh nghiệm mới. Đối với học sinh lớp 3, đây là giai đoạn các mối quan hệ xã hội ngày càng mở rộng và nhu cầu thể hiện bản thân phát triển rõ hơn. Các nội dung hướng vào bản thân và hướng đến xã hội, cùng những hình thức như sinh hoạt dưới cờ, hoạt động giáo dục theo chủ đề và sinh hoạt lớp, tạo môi trường thuận lợi để học sinh thực hành giao tiếp thông qua thảo luận, làm việc nhóm, sắm vai, trình bày và giải quyết các tình huống thực tế.

Trong bối cảnh công nghệ số và trí tuệ nhân tạo ngày càng phổ biến, việc tạo cơ hội cho học sinh tương tác trực tiếp càng có ý nghĩa đối với sự phát triển các kỹ năng xã hội. Thông qua hoạt động trải nghiệm, học sinh được rèn luyện khả năng lắng nghe, chia sẻ, hợp tác, thể hiện cảm xúc và ứng xử phù hợp. Vì vậy, hoạt động trải nghiệm là một môi trường giáo dục phù hợp để phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3.

3.3. Mục tiêu phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm

Căn cứ vào yêu cầu cần đạt của Chương trình Giáo dục phổ thông Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp (2018) cấp

tiểu học và mục tiêu các chủ đề trong Sách giáo khoa Hoạt động trải nghiệm 3, hệ thống mục tiêu phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm được xác định trên ba phương diện chính (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018):

3.3.1. Nhận thức giao tiếp

Khía cạnh cá nhân: Giúp học sinh nhận biết rõ các đặc điểm, sở thích, điểm mạnh và giá trị riêng của bản thân, tạo cơ sở tâm lý vững chắc để các em tự tin giới thiệu, bộc lộ mình trước tập thể.

Khía cạnh xã hội: Nắm vững và hiểu rõ ý nghĩa của các quy tắc ứng xử lịch sự, văn hóa trong môi trường gia đình, nhà trường và cộng đồng xã hội.

Phương tiện giao tiếp: Bước đầu nhận thức và hiểu được vai trò của các phương tiện giao tiếp phi ngôn ngữ như ánh mắt, nụ cười, cử chỉ, tư thế và ngôn ngữ cơ thể trong quá trình truyền tải cảm xúc.

Tôn trọng sự khác biệt: Nhận ra sự đa dạng về quan điểm, sở thích và tính cách của mọi người xung quanh, từ đó hình thành nhận thức tôn trọng sự khác biệt và biết lắng nghe người khác.

3.3.2. Kỹ năng giao tiếp

Kỹ năng biểu đạt ngôn ngữ: Rèn luyện khả năng diễn đạt bằng lời nói một cách mạch lạc, rõ ràng, tự tin thể hiện suy nghĩ, ý tưởng và cảm xúc cá nhân qua các hình thức phát biểu, sắm vai, kể chuyện hay giới thiệu sản phẩm.

Kỹ năng lắng nghe tích cực: Biết tập trung chú ý khi người khác nói, không ngắt lời ngắt đoạn, biết đặt câu hỏi làm rõ thông tin và đưa ra phản hồi phù hợp trong các buổi Sinh hoạt dưới cờ, Sinh hoạt lớp và Hoạt động giáo dục theo chủ đề.

Kỹ năng làm việc nhóm: Biết chủ động phối hợp, thảo luận, phân công công việc, lắng nghe ý kiến đồng đội và cùng thực hiện nhiệm vụ chung của nhóm.

Kỹ năng ứng xử và giải quyết xung đột: Thực hành các hành vi giao tiếp văn hóa, thể hiện sự quan tâm, lòng biết ơn với thầy cô, cha mẹ; biết sử dụng lời nói nhẹ nhàng, ôn hòa để giải quyết các tranh chấp, mâu thuẫn nhỏ phát sinh với bạn bè.

Kỹ năng tương tác cộng đồng: Mở rộng năng lực giao tiếp thông qua việc tham gia vào các hoạt động tuyên truyền, vận động và hỗ trợ xã hội.

3.3.3. Thái độ và phẩm chất giao tiếp

Sự tự tin và cởi mở: Giúp học sinh vượt qua rào cản tâm lý e ngại, sự nhút nhát ban đầu để chủ động, cởi mở tham gia vào các hoạt động tương tác tập thể.

Lòng nhân ái và sự đồng cảm: Nuôi dưỡng tình cảm tích cực, biết quan tâm, chia sẻ, đặt mình vào vị trí của người khác để cảm nhận và thấu hiểu.

Ý thức trách nhiệm: Nâng cao trách nhiệm của học sinh đối với lời nói, hành vi giao tiếp của chính mình, đồng thời tự giác tuân thủ các quy tắc, quy định chung của tập thể và cộng đồng.

3.4. Nguyên tắc phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm

Quá trình tổ chức Hoạt động trải nghiệm nhằm phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 cần tuân thủ hệ thống 8 nguyên tắc sư phạm cốt lõi:

Nguyên tắc tôn trọng nhân cách trong giao tiếp: Thừa nhận, coi trọng phẩm giá, quyền lợi, nhu cầu, tình cảm và đặc điểm cá nhân của học sinh; tuyệt đối không áp đặt, dán nhãn tiêu cực hay xúc phạm lòng tự trọng của trẻ. Lứa tuổi 8-9 rất nhạy cảm với các đánh giá từ giáo viên và bạn bè. Môi trường tôn trọng giúp loại bỏ tâm lý mặc cảm, thu mình, tạo không gian an toàn để học sinh tự do bày tỏ suy nghĩ.

Nguyên tắc có thiện ý trong giao tiếp: Thể hiện ở thái độ chân thành, cởi mở, sẵn sàng giúp đỡ và hướng tới các giá trị tích cực. Thiện ý đóng vai trò là chất xúc tác tâm lý giúp học sinh giải tỏa e ngại sợ sai, tự tin tham gia trò chơi đồng đội và dự án nhóm. Giáo viên cần hướng dẫn trẻ cách đưa ra lời góp ý mang tính xây dựng, dùng ngôn từ lịch sự thay vì phán xét bạn.

Nguyên tắc đồng cảm trong giao tiếp: Yêu cầu các chủ thể biết đặt mình vào vị trí, hoàn cảnh của người khác để thấu cảm suy nghĩ và cảm xúc. Giáo viên vận dụng phương pháp sắm vai, xử lý tình huống giả định để kích thích học sinh ngẫm suy về cảm xúc của bạn học, đồng thời rèn luyện kỹ năng quan sát biểu cảm, ánh mắt để phản hồi tinh tế.

Nguyên tắc đặt người học vào trung tâm của quá trình giáo dục: Khẳng định học sinh là chủ thể tích cực, chủ động của quá trình nhận thức; giáo viên giữ vai trò thiết kế, tổ chức và hỗ trợ. Năng lực giao tiếp chỉ hình thành qua hành động thực tiễn. Giáo viên cần dành tối đa thời lượng cho học sinh tự thảo luận, phân công, trình bày sản phẩm và sử dụng câu hỏi mở để kích thích học sinh tự điều chỉnh hành vi.

Nguyên tắc phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi: Nội dung, phương pháp giao tiếp phải dựa trên trình độ nhận thức, tư duy và ngôn ngữ của học sinh lớp 3 – giai đoạn chuyển giao từ tư duy trực quan sang trừu tượng. Ưu tiên sử dụng ngôn ngữ ngắn gọn, rõ ràng kết hợp với các phương tiện phi ngôn ngữ (tranh ảnh, mô hình) và các hình thức chơi, vận động tương tác cao.

Nguyên tắc gắn với thực tiễn cuộc sống: Kỹ năng giao tiếp được củng cố tốt nhất qua môi trường thực tế sinh động. Lấy chất liệu từ bối cảnh đời sống hằng ngày giúp trẻ nhận thức ý nghĩa thiết thực của kỹ năng. Mở rộng không gian trải nghiệm ra ngoài lớp học (tham quan, từ thiện, phỏng vấn) giúp học sinh chuyển hóa bài học thành phản xạ tự nhiên.

Nguyên tắc đảm bảo tính vừa sức: Nhiệm vụ giao tiếp phải phù hợp với năng lực hiện tại nhưng nằm trong vùng phát triển gần nhất (Vygotsky, 1978), tránh gây nhàm chán hoặc căng thẳng. Do sự phân hóa trình độ giao tiếp ở lớp 3 khá rõ, giáo viên cần phân loại và giao nhiệm vụ phù hợp để mọi đối tượng học sinh đều có sự tiến bộ.

Nguyên tắc đảm bảo sự kết hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và xã hội: Việc phát triển kỹ năng giao tiếp là quá trình hệ thống, liên tục. Chuẩn mực giao tiếp được hình thành tại trường học cần tiếp tục được củng cố, nuôi dưỡng thường xuyên trong không khí gia đình và kiểm chứng qua thực tiễn môi trường xã hội.

3.5. Nội dung phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm

Theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, nội dung phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 được cấu trúc hoàn chỉnh qua bốn mạch hoạt động tích hợp (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018):

Mạch giao tiếp hướng vào bản thân: Giúp học sinh phát triển năng lực tự nhận thức và biểu đạt. Học sinh luyện tập dùng lời nói và ngôn ngữ cơ thể để mô tả ngoại hình, tính cách, sở thích và nét riêng của bản thân cũng như bạn bè. Rèn luyện kỹ năng trình bày quan điểm cá nhân, lắng nghe tôn trọng sự khác biệt và biết tương tác với thầy cô, gia đình để tham vấn ý kiến, thương lượng, tự điều chỉnh kế hoạch cá nhân.

Mạch giao tiếp hướng đến xã hội: Là nội dung trọng tâm phát triển giao tiếp thấu cảm và ứng xử văn hóa. Trong gia đình, học sinh thực hành thể hiện tình cảm, lòng biết ơn, sự quan tâm đến người thân qua lời nói và hành vi lịch sự. Trong nhà trường, học sinh học cách thiết lập tình bạn, kính trọng thầy cô, kiềm chế cảm xúc tiêu cực để hòa giải bất đồng và phát triển kỹ năng thảo luận, phân công nhiệm vụ khi làm việc nhóm.

Mạch giao tiếp hướng đến tự nhiên và cộng đồng: Mở rộng không gian giao tiếp ra xã hội. Học sinh rèn luyện kỹ năng truyền thông, thuyết phục qua việc sử dụng khẩu hiệu, lời nói biểu cảm để tuyên truyền giữ gìn vệ sinh, bảo vệ môi

trường. Đồng thời, thông qua các hoạt động cộng đồng, học sinh thực hành giao tiếp thể hiện sự đồng cảm, tương trợ và tinh thần trách nhiệm với xã hội.

Mạch giao tiếp định hướng nghề nghiệp: Bước đầu trang bị kỹ năng giao tiếp nền tảng cho việc nhận thức nghề nghiệp. Học sinh rèn luyện kỹ năng đặt câu hỏi, lắng nghe, tổng hợp thông tin khi tìm hiểu về công việc, đức tính của các nghề nghiệp xung quanh, đồng thời tự tin trình bày ước mơ nghề nghiệp tương lai trước tập thể lớp.

3.6. Phương pháp phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm

Hệ thống phương pháp giáo dục được triển khai đa dạng nhằm tối ưu hóa năng lực tương tác của học sinh:

Phương pháp trò chơi: Giúp học sinh tiếp cận hoạt động theo tinh thần học mà chơi, chơi mà học, giải tỏa sự rụt rè. Qua trò chơi, học sinh rèn luyện phản xạ ngôn ngữ nhanh nhạy, tập trung chú ý và vận dụng linh hoạt ánh mắt, nụ cười, cử chỉ để trao đổi thông tin.

Phương pháp đóng vai: Học sinh nhập vai vào các tình huống thực tế giả định để cảm nhận suy nghĩ, cảm xúc của người khác. Từ đó, các em học được cách lắng nghe, thấu cảm và lựa chọn lời nói, giọng điệu phù hợp với từng bối cảnh.

Phương pháp kể chuyện: Sử dụng ngôn ngữ nói kết hợp điệu bộ, biểu cảm để truyền tải câu chuyện. Hoạt động này giúp học sinh sắp xếp ý tưởng mạch lạc, mở rộng vốn từ, tăng sự tự tin khi phát biểu trước đông người và rèn thói quen lắng nghe.

Phương pháp học tập qua dự án: Học sinh cùng hợp tác làm việc trong một khoảng thời gian để tạo ra sản phẩm cụ thể. Quá trình này đòi hỏi các em phải liên tục giao tiếp, thảo luận, phân công việc, thương lượng giải quyết mâu thuẫn và báo cáo kết quả.

Phương pháp thực hành: Vận dụng kiến thức vào giải quyết các tình huống thực tế đời sống. Việc thực hành giao tiếp thường xuyên với bạn bè, thầy cô và người thân giúp học sinh nâng cao khả năng linh hoạt thích ứng và điều chỉnh hành vi.

Phương pháp thuyết trình: Học sinh đứng trước lớp trình bày ý tưởng hoặc sản phẩm. Thường xuyên thuyết trình giúp trẻ vượt qua tâm lý e sợ đám đông, rèn luyện thói quen nói rõ ràng, điều chỉnh âm lượng giọng nói và giữ tư thế giao tiếp lịch sự.

Phương pháp thảo luận nhóm: Tương tự như một môi trường xã hội thu nhỏ, giúp học sinh rèn luyện thói quen không ngắt lời, tôn trọng ý kiến trái chiều, sử dụng ngôn từ lịch sự và kiềm chế cảm xúc cá nhân.

Phương pháp vấn đáp: Thông qua hệ thống câu hỏi gợi mở giữa giáo viên và học sinh, giúp học sinh luyện tư duy phản xạ nhanh, biết cách đặt câu hỏi đúng trọng tâm và rèn thói quen trả lời ngắn gọn, rõ ràng, lễ phép.

3.7. Hình thức phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm

Các hình thức tổ chức đa dạng tạo môi trường rèn luyện toàn diện cho học sinh:

Tổ chức diễn đàn: Là hình thức mang lại hiệu quả giáo dục thiết thực, tạo cơ hội cho học sinh bày tỏ suy nghĩ, quan niệm về các vấn đề gắn với nhu cầu, hứng thú cá nhân; đồng thời lắng nghe và học hỏi lẫn nhau (Trần Minh Hoàng, 2026). Diễn đàn giúp học sinh rèn tư duy ngôn ngữ, lựa chọn lập luận thuyết phục và phát triển kỹ năng phản biện trong đối thoại hai chiều.

Sân khấu tương tác: Là hình thức nghệ thuật tương tác dựa trên kịch bản mở, trong đó khán giả trực tiếp tham gia thảo luận, sắm vai và đề xuất phương án giải quyết tình huống (Trần Minh Hoàng, 2026). Học sinh phải phối hợp giữa ngôn ngữ nói và ngôn ngữ cơ thể (ngữ điệu, ánh mắt, nét mặt), qua đó phát triển năng lực thấu cảm và khả năng ứng biến ngôn ngữ linh hoạt.

Tổ chức sự kiện: Hình thức phức hợp yêu cầu học sinh huy động tổng hợp kỹ năng từ lập kế hoạch, phân công đến phối hợp thực thi. Học sinh được rèn luyện cả kỹ năng giao tiếp nội bộ nhóm và kỹ năng giao tiếp công cộng khi tương tác với đối tượng tham gia sự kiện.

Hoạt động chiến dịch: Mang bản chất xã hội, huy động học sinh chung tay hành động vì cộng đồng trong một khoảng thời gian. Hoạt động này đòi hỏi ngôn ngữ giao tiếp phải cô đọng, rõ ràng, truyền cảm hứng, từ đó nâng cao năng lực tuyên truyền và vận động của học sinh.

Tham quan, dã ngoại: Mở rộng không gian học tập ra thực địa, đặt học sinh vào các ngữ cảnh giao tiếp mới. Học sinh học được cách điều chỉnh thái độ, hành vi, từ ngữ phù hợp với chuẩn mực văn hóa công cộng, đồng thời kích thích cảm xúc để diễn đạt trải nghiệm cá nhân sinh động.

Hội thi, cuộc thi: Môi trường thi đua hấp dẫn giúp học sinh rèn luyện năng lực giao tiếp dưới áp lực thử thách. Các cuộc thi thuyết trình, kể

chuyện, hùng biện hay xử lý tình huống đòi hỏi sự mạch lạc, phản ứng ngôn ngữ nhạy bén, giúp trẻ nhanh chóng vượt qua rào cản e ngại.

3.8. Các yếu tố ảnh hưởng đến việc phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm

3.8.1. Yếu tố khách quan

Cơ sở vật chất: Lớp học rộng rãi, trang thiết bị hiện đại (âm thanh, đạo cụ) tạo điều kiện tối ưu cho các hoạt động trải nghiệm; ngược lại, sĩ số quá đông và không gian chật hẹp làm hạn chế cơ hội tương tác của học sinh.

Phương tiện truyền thông và mạng xã hội: Mở rộng vốn từ và cung cấp nhiều kịch bản giao tiếp, nhưng thói quen tiếp nhận thông tin thụ động qua màn hình dễ làm giảm tần suất tương tác trực tiếp và hạn chế năng lực sử dụng ngôn ngữ cơ thể.

Môi trường xã hội: Văn hóa ứng xử tại gia đình, xóm giềng và cộng đồng ảnh hưởng trực tiếp đến thói quen xưng hô và chuẩn mực phát ngôn của trẻ.

3.8.2. Yếu tố chủ quan

Giáo viên: Vai trò gợi mở, lắng nghe và khen ngợi kịp thời của giáo viên là động lực kích thích học sinh chia sẻ; sự áp đặt hay quá nghiêm khắc sẽ khiến học sinh thu mình.

Học sinh: Tính cách, độ tự tin và vốn từ hiện có của học sinh quyết định mức độ chủ động tham

gia vào các hoạt động giao tiếp.

Gia đình: Phong cách giáo dục của cha mẹ và chất lượng tương tác giữa các thành viên trong gia đình tạo nền tảng tâm lý bền vững, giúp trẻ tự tin hòa nhập vào môi trường học đường.

IV. KẾT LUẬN

Phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh lớp 3 thông qua Hoạt động trải nghiệm là một định hướng phù hợp với yêu cầu phát triển phẩm chất và năng lực của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Việc tạo cơ hội cho học sinh tham gia các hoạt động tương tác trực tiếp, lắng nghe, chia sẻ, hợp tác và giải quyết bất đồng góp phần hình thành những hành vi giao tiếp phù hợp, đồng thời hỗ trợ sự phát triển về cảm xúc và năng lực xã hội.

Trong bối cảnh các hình thức tương tác qua môi trường số ngày càng phổ biến, Hoạt động trải nghiệm có vai trò tạo ra môi trường giáo dục thực tiễn để học sinh rèn luyện kỹ năng giao tiếp thông qua các tình huống cụ thể. Để đạt hiệu quả, quá trình tổ chức cần bảo đảm môi trường an toàn, tôn trọng, khuyến khích sự tham gia tích cực của học sinh và tạo điều kiện để các em vận dụng kỹ năng giao tiếp trong học tập cũng như trong các mối quan hệ xã hội. Qua đó, kỹ năng giao tiếp có thể được hình thành và củng cố theo hướng phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi học sinh lớp 3.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). Chương trình giáo dục phổ thông: Chương trình tổng thể (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT).
- Trần Minh Hoàng (Chủ biên), Nguyễn Trọng Lăng, Phan Thị Nở (2026). Giáo trình tổ chức Hoạt động trải nghiệm ở tiểu học. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Nguyễn Trọng Lăng (Chủ biên), Nguyễn Thị Thúy (2023). *Giao tiếp sư phạm ở trường tiểu học*. NXB Khoa học xã hội.